

HET GERECHT IN HET KANTON GERAARDSBERGEN TIJDENS DE BURGERMAATSCHAPPIJ (ca. 1795 - ca.1920)

deel 3

door Marc VAN TRIMPONT.

II. WERKRECHTERSRAAD⁷⁶

De Werkrechtersraad is de voorloper van onze huidige **Arbeidsrechtbank**. Net als het vredegerecht werd hij opgericht tijdens de Franse periode. Meer bepaald werd per Keizerlijk Decreet van 11 juni 1809 en dat van 3 augustus 1810 een algemene regelgeving terzake ingevoerd. De *Conseil des Prud'hommes*⁷⁷ wat staat voor werkrechtersraad in het Frans, was in de beginperiode samengesteld uit enerzijds *marchands fabricants* en anderzijds *chefs d'atelier, contre-mâtres, teinturiers, ouvriers patentés*. Pas in het jaar 1859 (wet van 7 februari) werd een gelijke vertegenwoordiging tussen *nijverheidsmeesters* (=werkgevers) en *werklieden* (=arbeiders) ingevoerd maar bij staking van stemmen was de stem van de voorzitter doorslaggevend. De voornaamste opdracht van de werkrechtersraad was oorspronkelijk de vrijwaring van de fabrieksmerken. Vervolgens kwam de klemtoon te liggen op de **regeling van geschillen tussen werknemers en werkgevers** met het doel de sociale vrede in de bedrijven veilig te stellen. De werkrechtersraad had vooral een **verzoenende taak**, en hij werd soms geïdentificeerd als een "*jurisdiction de famille*". Hij had evenwel ook een verkapte strafrechtelijke bevoegdheid of tuchtmacht. Artikel 4 van het Keizerlijk Decreet van 3 augustus 1810 luidt: *Tout délit tendant à troubler l'ordre et la discipline de l'atelier, tout manquement grave des apprentis envers leurs maîtres, pourront être punis par un emprisonnement qui n'exèdera pas trois jours*. Dit werd gewijzigd door art.42 van de wet van 7 februari 1859 waarbij in principe alleen een geldboete van ten hoogste 25 frank was voorzien, maar krachtens art.43 was, bij ontstentenis van betaling, de mogelijkheid ingebouwd van een *mise aux arrêts pendant un temps qui ne pourra excéder trois jours*. Deze tuchtmaatregel gold principieel zowel voor werknemers als voor werkgevers maar kon in beroep worden aangevochten voor de Rechtbank van Eerste Aanleg.

De allereerste werkrechtersraad die in België werd opgericht is deze te Gent (1840). Het gerechterlijk arrondissement Oudenaarde volgde vrij vlug, om precies te zijn in 1843, met een werkrechtersraad te Ronse. In 1844 kwam ook Aalst aan de beurt.

⁷⁶ De geïnteresseerde lezer die grondiger algemene informatie m.b.t. de werkrechtersraden wil dan deze welke hier wordt gegeven kan bijvoorbeeld terecht bij volgende auteurs wier werken tot basis hebben gediend voor deze beknopte schets:

- A. ACHOME en G. LATERRÉ, *Les Conseils de Prud'hommes*, Brussel, 1927.
- H. LEMAERTS, *Sociaal Procesrecht*, Gent, 1968.
- J. PETIT, *Arbeidsgerechten en Sociaal Procesrecht*, Gent-Leuven, 1980.
- E. PICARD e.a., *Pandectes Belges*, t.24, Brussel, 1905.

⁷⁷ Afgeleid van het Latijnse "homo prudens" = bedachtzaam en bezonnen man.

Op 1 mei 1851 bespreekt de Geraardsbergse gemeenteraad een verzoek van *plusieurs industriels de la ville de vouloir demander au gouvernement la création d'un Conseil de Prud'hommes*. Er zal eerst worden nagerekend welke kosten dit zal meebrengen. Maar er wordt druk uitgeoefend, en in de notulen van de gemeenteraadszitting dd. 29 november 1852 laat de gemeentesecretaris de argumenten van de aanvragers duidelijk aan bod komen: *Les contestations, qui sont de la compétence d'un tribunal de ce genre se multiplient au fur et à mesure de l'accroissement du nombre de maîtres et d'ouvriers. Ces contestations arbitrées par une assemblée de prud'hommes se termineraient en peu de temps et presque sans frais, tandis qu'elles sont trainées en longueur devant les tribunaux ordinaires et que, sans compter une masse d'autres inconvénients, les intéressés s'arrêtent très souvent devant les frais considérables auxquels cette procédure donne lieu*. De gemeenteraad schuift de zaak door naar de Kamer van Koophandel te Aalst, maar benadrukt dat de stad bereid is de kosten te dragen voor deze institutie. Op 26 mei 1853 laat de Aalsterse Kamer van Koophandel weten achter de oprichting van een werkrechttersraad te Geraardsbergen te staan op voorwaarde dat het bevoegdheidsgebied beperkt blijft tot het kanton Geraardsbergen, eis waarmede het Geraardsbergse stadsbestuur akkoord kan gaan. Op 28 juni 1859 bespreekt de gemeenteraad de regelgeving voortvloeiend uit de wet van 7 februari 1859 houdende de reorganisatie van de werkrechttersraden en uit het K.B. van 31 mei 1859 over de oprichting van nieuwe raden waaronder Geraardsbergen, en de richtlijnen m.b.t. de uitvoering (artikels 1 tot 24 van de wet). Krachtens art.2 komt het de gemeenteraad toe een advies uit te brengen over de samenstelling van de werkrechttersraad, en de gemeenteraad stelt voor *considérant que dans le rayon judiciaire du conseil de prud'hommes de cette ville il existe plusieurs industries très importantes et qu'il importe que toutes puissent y être représentées*, te voorzien in tien werkrechtters en evenveel vervangers, evenredig verdeeld tussen arbeiders en werkgevers, van wie vier uit de houtsector, twee uit de textiel, twee uit de tabaks- en twee uit de lucifersindustrie⁷⁸. Dit voorstel lijkt in zekere mate te zijn gevolgd door de bevoegde minister althans wat betreft het aantal zetelende werkrechtters.

De werkrechttersraad in Geraardsbergen werd wettelijk ingesteld bij K.B. van 7 november 1859, een paar maanden na deze van Oudenaarde. Zoals gezegd werd door de regelgeving van 1859 voor het eerst in de geschiedenis de gelijke vertegenwoordiging ingevoerd tussen arbeiders en werkgevers; deze gelijkheid was evenwel niet ten volle gewaarborgd vermits bij staking van stemmen de stem van de voorzitter doorslaggevend was. De voorzitter was de facto steeds een werkgever, en hij werd benoemd door de Koning op voordracht van de raad.

Het werkgebied van de Werkrechttersraad Geraardsbergen omvatte naast het actuele Geraardsbergen-centrum de gemeenten Goeferinge, Grimminge, Idegem, Moerbeke, Nederboelare, Nieuwenhove, Onkerzele, Overboelare, Schendelbeke, Smeerebbe-Vloerzegem, Viane, Voorde, Waarbeke, Zandbergen, Zarlardinge.

Alhoewel ingesteld eind 1859 kan het misschien nog een tijdje hebben geduurd alvorens werkelijk in werking te zijn getreden, misschien wel tot eind 1863 (?). De eerste ons bekende benoemingen van werkrechtters dateren inderdaad van eind 1863: van werkgeverszijde (=w) P. Antheunis en P. Saligo, en van de kant van de arbeiders (=a) J.B. Dherder en F. Sollier.

De (vooralsnog?) oudstgekende voorzitter van de Geraardsbergse Werkrechttersraad is brouwer **C(harles) ANTHEUNIS zn.** Hij werd benoemd op 5 november 1866. Hij is de

⁷⁸ RAR, MGA Geraardsbergen : Nr.82 'Register der beraadslagingen van den gemeenteraad' (31 januari 1846 tot 12 augustus 1851), p.133. - Nr.83 'Régistre des délibérations, résolutions et arrêtés du conseil communal de la ville de Grammont (1851-1855)', p.36,56. - Nr.84 'Régistres (etc)' van 30 september 1856 tot 6 februari 1862, p.126-127.

zoon van Charles Joseph Antheunis, brouwer, en van Maria Josepha Fransman(s). Tijdens zijn ambtstermijn zag de samenstelling van de raad eruit als volgt⁷⁹:

- Voorzitter (w): Charles Antheunis zn. Herbenoeming in 1869,1872.
 - Ondervoorzitter (w): C. Brecx, vermoedelijk tot 1876. Verkozen op 5 november 1866. Herkozen in 1869,1872.
 - Werkrechters:
 - (w) P. Antheunis, vermoedelijk tot 1876. Verkozen op 16 november 1863. Herkozen in 1869.
 - (w) August Van Trimont, vermoedelijk tot 1869/70. Verkozen op 17 september 1866.
 - (w) J. Paquay(-De Ruyter). Verkozen op 5 november 1866. Herkozen in 1869,1872.
 - (w) P. Saligo, vermoedelijk tot 1876. Verkozen op 16 november 1863. Herkozen in 1869,1872: plaatsvervanger.
 - (w) Pieter Van Trimont⁸⁰. Verkozen op 16 november 1866. Herkozen in 1869,1872: plaatsvervanger.
 - (a) J.B. Dherde(r), vermoedelijk tot 1872. Verkozen op 16 november 1863. Herkozen in 1869.
 - (a) I. Beeckman. Verkozen op 5 november 1866. Herkozen in 1872.
 - (a) J. Forton. Verkozen op 5 november 1866. Herkozen in 1872.
 - (a) M. Coessens. Verkozen op 13 september 1869.
 - (a) F. Sollier, vermoedelijk tot 1869. Verkozen op 16 november 1863: plaatsvervanger.
 - (a) L. Vierendeel. Verkozen op 17 september 1866. Herkozen op 8 september 1872: plaatsvervanger.
 - (a) J. Wicheleer, vermoedelijk tot 1872. Verkozen op 13 september 1869. Herkozen in 1872: plaatsvervanger.
- Griffier: M. Bijl, benoemd op 30 september 1868.
 - Klerk-griffier: A. Carron, benoemd op 5 november 1868.
 - Deurwaarder: V. Rens, benoemd op 2 december 1861.

Alexander BRUYNEEL volgde Ch. Antheunis op als Voorzitter, en werd benoemd op 13 januari 1876. Hij is de zoon van bakker Philippe Bruyneel en van Francisca Stevens. Hij overleed op 8 december 1899. Tijdens zijn ambt (1876-1887) zag de Werkrechtersraad er zo uit⁸¹:

⁷⁹ AROB, jg.1869,1870,1871,1875,1876.

⁸⁰ Pieter van Trimont is de oom van August van Trimont voornoemd en van Louis (Karel Lodewijk) van Trimont; laatstgenoemde werd in 1875 werkrechter en zal ruim 35 jaar zitting hebben waarvan nagenoeg 25 jaar als voorzitter.

⁸¹ AROB, jg.1877 t.e.m. 1887.

- Voorzitter (w): **Alexander Bruyneel**. Herbenoemd in 1878,1882,1884.
- Ondervoorzitter (w), achtereenvolgens:
 - Paquay-De Ruyter tot 1881: verkozen op 28 juni 1876 en herkozen in 1878. Werd nadien verkozen tot werkrechter.
 - Louis (Karel Lodewijk) Van Trimpont van 1881 tot 1887: verkozen op 11 september 1881 en herkozen in 1884.
- Werkrechters, achtereenvolgens:
 - (w) Louis (= Karel-Lodewijk) Van Trimpont tot 1881: verkozen op 12 september 1875 en herkozen in 1878,1881.
 - (w) L(ouis) Bijl-Campen, vermoedelijk tot 1881: verkozen in september 1875.
 - (w) De Groote-Vierendeel, vermoedelijk tot 1881: verkozen op 12 september 1875, 1878: plaatsvervanger.
 - (w) Pieter Van Trimpont tot 1887: herkozen op 15 september 1878: plaatsvervanger.
 - (w) J. Vandersnickt: verkozen op 11 september 1881.
- (a) I. Be(e)ckman tot 1878.
- (a) L. Jacobs van 1875 tot 1881: verkozen respectievelijk herkozen op 12 september 1875 en in 1878.
- (a) J. Forton tot 1878.
- (a) P. Kindekens van 1881 tot 1887: verkozen op 11 september 1881, herkozen in 1884. Werd later tot ondervoorzitter verkozen.
- (a) A. Maudens van 1878 tot 1881: verkozen op 13 september 1878.
- (a) A. Geers van 1878 tot 1887: verkozen respectievelijk herkozen op 13 september 1878, 1884.
- (a) F. S(ch)ollier tot 1884 eerst als plaatsvervanger. (Verkozen respectievelijk herkozen op 12 september 1875, 1878), vervolgens als zetelend lid (verkozen op 11 september 1881).
- (a) L. Vierendeel vermoedelijk tot 1878: plaatsvervanger.
- (a) C. Baeyens tot 1887. Verkozen respectievelijk herkozen op 15 september 1878, 1884: plaatsvervanger.
- (a) A. Vanderbrugghen, verkozen op 11 september 1881 en herkozen in 1884: plaatsvervanger.

Griffier: M. Bijl

Klerk-griffier: J. Petit-Demoeyer, benoemd op 28 juni 1876.

Deurwaarder: V. Rens, vermoedelijk tot omstreeks 1886.
O. Vanderkelen, benoemd op 21 februari 1876.

Bruyneel werd opgevolgd door **Louis (=Karel Lodewijk) VAN TRIMPONT** die vermoedelijk op 4 september 1887⁸² benoemd is tot voorzitter. Hij was fabrikant en vanaf 1891 ook hoofdagent voor het kanton Geraardsbergen van de AG-verzekeringen. Hij is de

⁸² Een enkele keer, namelijk in jaargang 1889 van het 'Almanach Royal' staat als datum 6 maart 1888. In alle andere jaargangen vermeldt men steeds 4 september 1887.

zoon van Guillaume (Willem) van Trimpont, fabrikant van katoenstoffen, en van Albertina Premereur (Hanskens). Hij werd herbenoemd in 1900, 1906, enz. Hij blijft ononderbroken in functie tot 1911/1912. De nieuwe voorzitter zal dus een rekord breken vermits hij gedurende ruim 35 jaren zitting zal hebben gehad in dit verzoenend rechtsorgaan, waarvan zowat een kwarteeuw als voorzitter. Bij zijn aftreden was hij ruim 80 jaar oud.

Gedurende zijn voorzitterschap wordt de Werkrechtersraad op verschillende vlakken belangrijk gewijzigd. Er is in de eerste plaats de Wet van 31 juli 1889; volgens deze organieke wet zijn de werkrechtersraden ingesteld *dans le but de vider, par voie de conciliation, ou, à défaut de conciliation, par voie de jugement, les différends qui s'élèvent soit entre les chefs d'industrie et les ouvriers, soit entre les ouvriers eux-mêmes, (...)*. Vooreerst moet worden beklemtoond dat krachtens art.7 van de wet alle arbeiders verplichtend moesten worden ingeschreven op de kiezerslijst (de tot nog bestaande voorwaarde van te kunnen lezen en schrijven evenals het vereiste bezit van een werkboekje werden dus afgeschaft). De werkrechtersraad telde ten minste zes leden (voorzitter en ondervoorzitter niet meegerekend) evenredig samengesteld uit vertegenwoordigers van de werknemers- en van de werkgeversgroep. Er waren tevens op zijn minst vier plaatsvervangers, eveneens op basis van gelijke vertegenwoordiging. Om de drie jaar, in de maand december, werd de helft van de actieve en van de plaatsvervangende werkrechters vervangen. Voorzitter en ondervoorzitter werden benoemd bij koninklijk besluit op voordracht van de werkgevers- respectievelijk werknemersgroep wat moest leiden tot een verdeelde strekking binnen de top; zij werden benoemd voor een periode van drie jaar en waren herverkiesbaar. Bij staking van stemmen was deze van de voorzitter doorslaggevend, en de Raad kon alleen geldig vergaderen wanneer ten minste twee werkrechters uit elke groep aanwezig waren; de werkrechtersraad hield minimaal één zitting per week. Ook werd een vorm van specialisatie voorzien door de nieuwe wet; zo kon er een bijzondere kamer worden ingesteld voor bepaalde beroepen of industrieën, of konden bepaalde werkrechters nu eens wel dan eens niet zetelen al naargelang de betrokken beroepssector maar dit had dan voor gevolg dat er een gemis aan continuïteit ontstond of althans kon ontstaan. Beroep tegen een beslissing van de Werkrechtersraad was mogelijk voor de Rechtbank van Koophandel; er waren evenwel weinig zaken vatbaar voor hoger beroep omwille van het vrij hoge bedrag (200 frank) dat in de bevoegdheid lag van de Werkrechtersraad. In verband met de tuchtmacht van de Werkrechtersraad bleef alleen de geldboete van (maximum) 25 frank over als sanctie; dit bleef zo gedurende lange jaren (wet van 15 mei 1910 en 9 juli 1926).

De Wet van 15 mei 1910 voerde een paar nieuwigheden in. Zo werd het kiesrecht tot kiesplicht gemaakt, en werden het kiesrecht voor vrouwen en het kosteloos vervoer van de kiezers ingevoerd. Wanneer de voorzitter verkozen was onder de leden-werkrechters, kreeg hij naast zich een juridisch geschoold bijzitter. De voorzitter werd benoemd op voordracht van de raad die hiertoe één enkele lijst met kandidaten opstelde, en elke kandidaat moest de meerderheid van stemmen krijgen zowel van werkgevers- als van werknemerszijde. Deze voorzitter moest m.a.w. het vertrouwen krijgen van de twee partijen: van niet te onderschatten belang! De bijzitter kreeg bij staking van stemmen een beslissende stem, zodat een einde kwam aan het feitelijke overwicht van de werkgeversgroep. Bij diezelfde wet werden Werkrechtersraden van Beroep ingesteld; zij werden steeds voorgezeten door een jurist. Wat was nu het bevoegdheidspakket van de Werkrechtersraad krachtens artikel 43 van de wet van 15 mei 1910? Een stand van zaken:

- betwistingen over de leertijd, arbeidscontract of elke andere dienstenovereenkomst met uitzondering evenwel vorderingen tot vergoeding van arbeidsongevallen;
- vorderingen m.b.t de teruggave van borgen, getuigschriften, akten, gereedschap, klederen en anders voorwerpen die werden gegeven in het kader van de uitoefening van voornoemde

contracten;

- betwistingen i.v.m. het werkboekje;
- acties steunend op clausules van het concurrentiebeding opgenomen in een contract;
- geschillen tussen arbeiders, tussen bedienden of tussen arbeiders en bedienden, welke ontstaan zijn bij de uitoefening van hun vak of hun beroep;
- geschillen tussen arbeiders of bedienden die in samenwerkingsverband een bepaald werk ondernomen hebben.

En krachtens artikel 45 werd de bevoegdheidsgrens van de Werkrechtersraad opgetrokken van 200 fr. naar 400 fr.

Tijdens de 25-jarige ambtstermijn van Louis VAN TRIMPONT, van 1887 tot 1911/1912, zag de samenstelling van de rechtbank eruit als volgt⁸³:

Voorzitter (w): Louis (Karel Lodewijk) Van Trimpont.

Ondervoorzitter (a), achtereenvolgens:

- P. Kindekens, van 1888 tot vermoedelijk 1890. Verkozen op 8 maart 1888.
- A. Geers, van 1890 tot vermoedelijk 1893. Verkozen op 21 december 1890.
- J. Breckx, van 1893 tot vermoedelijk 1900. Verkozen op 21 december 1893.
- A. Vandaele, van 1900 tot vermoedelijk 1903. Verkozen op 25 maart 1900.
- I. De Mol, van 1903 tot vermoedelijk 1906. Verkozen in maart 1903.
- E. Rateau, van 1906 tot vermoedelijk 1912. Verkozen in maart 1906.

Werkrechters, achtereenvolgens:

- (w) (J.) Paquay-De Ruyter, vermoedelijk tot 1890. Verkozen op 14 september 1884.
- (w) A. Bijl, verkozen op 11 september 1887: plaatsvervanger. Wordt op 21 december 1890 verkozen tot zetelend lid. Hij blijft het tot omstreeks 1912.
- (w) C. Hylebos, vermoedelijk tot 1897. Verkozen op 21 december 1890.
- (w) A. D'Haenens, vermoedelijk tot 1912. Verkozen op 21 december 1890 en in 1900, 1906: plaatsvervanger. Wordt later zetelend werkrechter.
- (w) Th. Dhondt, vermoedelijk tot 1909. Verkozen op 25 maart 1903.
- (w) C. Van Caeneghem, vermoedelijk tot 1903. Verkozen op 21 december 1890: plaatsvervanger.
- (w) V. De Groote, vermoedelijk tot 1912. Verkozen in maart 1903.

- (a) F. Sollier vermoedelijk tot 1890. Herkozen op 14 september 1887.
- (a) A. Geers tot 1890. Verkozen op 14 september 1887. Wordt nadien ondervoorzitter verkozen.
- (a) F. De Groote, vermoedelijk tot 1897. Verkozen op 21 december 1890, en herkozen in 1893.
- (a) P. Van Cinoy(?), vermoedelijk tot 1893. Verkozen op 21 december 1890.
- (a) T. Breckx, vermoedelijk tot 1897. Verkozen op 15 december 1893.
- (a) G. Debats, vermoedelijk tot 1900. Verkozen in maart 1897.
- (a) F. Cosyns, vermoedelijk tot 1903. Verkozen in maart 1897.
- (a) P. Gosseye, vermoedelijk tot 1906. Verkozen in maart 1900.
- (a) J. Ketsman, vermoedelijk tot 1906. Verkozen in maart 1903.
- (a) E. Bauwens, vermoedelijk tot 1926. Verkozen in maart 1906.
- (a) I. De Mol, vermoedelijk tot 1909. Aftredend ondervoorzitter.
- (a) C. Baeyens. Herkozen op 14 september 1887: plaatsvervanger.

⁸³ AROB, jg.1889-1899, 1900-1909, 1911-1913.

RÈGLEMENT DE BUREAU

A L'ATTENTION DU PERSONNEL :

- 1) Respect de Dieu, propreté et ponctualité sont les règles d'une maison bien ordonnée.
- 2) Dès maintenant le personnel sera présent de 6 h du matin à 6 h du soir. Le dimanche est réservé au service religieux. Chaque matin, on dit la prière dans le bureau principal.
- 3) Chacun est tenu de faire des heures supplémentaires si la direction le juge utile.
- 4) L'employé le plus ancien est responsable de la propreté des locaux. Les plus jeunes s'annoncent chez lui, 40 minutes avant la prière, et sont également à sa disposition en fin de journée.
- 5) L'habillement doit être simple. Le personnel ne doit pas se vêtir de couleurs claires et doit porter des bas convenables. Il est interdit de porter des caoutchoucs et manteaux dans les bureaux, car le personnel dispose d'un fourneau. Exception en cas de mauvais temps : foulards et chapeaux. On recommande en outre d'apporter chaque jour, pendant l'hiver, quatre livres de charbon.
- 6) Il est interdit de parler pendant les heures de bureau. Un employé qui fume des cigares, prend des boissons alcooliques, fréquente les salles de billard ou des milieux politiques est suspect quant à son honneur, son honnêteté et sa correction.
- 7) Il est permis de prendre de la NOURRITURE ENTRE 11 h 30 et 12 h. TOUTEFOIS LE TRAVAIL NE DOIT PAS ETRE INTERROMPU.
- 8) Envers la clientèle, la direction et les représentants de la presse, l'employé témoignera modestie et respect.
- 9) Chaque membre du personnel a le devoir de veiller au maintien de sa santé. En cas de maladie, le salaire ne sera pas versé. On recommande à chacun de mettre une bonne partie de son gain de côté, afin qu'en cas d'incapacité de travail, et, dans sa vieillesse, il ne soit pas à la charge de la collectivité.
- 10) Pour terminer, nous attirons votre attention sur la générosité de ce nouveau règlement. Nous en attendons une augmentation considérable du travail.

(*extrait du règlement d'entreprise, comptoirs, manufactures et chancelleries, de 1863 à 1872*)

VRIJE VERTALING. KANTOORREGLEMENT TER ATTENTIE VAN HET PERSONEEL (1863-1872).

1. Respect voor God, netheid en stiptheid, dat is de leidraad voor elke ernstige firma.
2. Vanaf nu dient het personeel aanwezig te zijn om 6 u. 's ochtends tot 6 u. 's avonds. De zondag is voorbehouden voor de goddelijke diensten. Elke ochtend is er gebedstonde in het voornaamste kantoor.
3. Elkeen is er toe gehouden overwerk te doen wanneer de directie het nodig oordeelt.
4. De bediende met het meeste dienstjaren staat in voor de netheid van de kantoren. De jongeren melden zich 40 minuten voor het gebed bij hem aan, en zijn ook te zijner beschikking na hun dagtaak.
5. Men houde zich aan een eenvoudige klederdracht. Heldere kleuren zijn ongewenst, en men drage fatsoenlijke kousen. Rubber (schoeisels) en mantels op het kantoor zijn verboden want het personeel beschikt over een kachel; alleen bij koud weer mogen sjaal en hoed. Het verdient bovendien aanbeveling om elke winterdag vier pond steenkool mee te brengen.
6. Tijdens de kantooruren wordt niet gesproken. Wie sigaren rookt, alcoholische dranken neemt, biljartzalen en politieke milieus bezoekt is verdacht op het vlak van zijn eer, eerlijkheid en correctheid.
7. IETS ETEN IS TOEGELATEN TUSSEN 11.30 u en 12 u., MAAR MEN BLIJFT DOORWERKEN.
8. Ten overstaan van klanten, directie en vertegenwoordigers met de media, weze de bediende bescheiden en respectvol.
9. Elk personeelslid heeft tot plicht te waken over zijn gezondheid. Wie ziek wordt, wordt niet betaald. Het ware goed dat elkeen een gedeelte van zijn inkomen op zij zou leggen; zodoende valt men niet ten laste van de gemeenschap bij werkonbekwaamheid of op de oude dag.
10. En tot slot, weze de mildheid onderstreept van dit nieuw reglement. Wij verwachten dan ook een gevoelige verhoging van de productiviteit.

- (a) A. Vander Brugghen. Herkozen op 14 september 1887: plaatsvervanger.
- (a) F. Hoebeke, vermoedelijk tot 1897. Verkozen op 21 december 1890 en in 1893: plaatsvervanger.
- (a) A. Lison, vermoedelijk tot 1893. Verkozen op 21 december 1890: plaatsvervanger.
- (a) A. Vandaele, vermoedelijk tot 1900. Verkozen in december 1893: plaatsvervanger.
- (a) G. Neirinckx, vermoedelijk tot 1903. Verkozen in maart 1897: plaatsvervanger.
- (a) A. Cognie, vermoedelijk tot 1906. Verkozen op 25 maart 1900: plaatsvervanger.
- (a) G. Moesens, vermoedelijk tot 1912. Verkozen in maart 1903.
- (a) L. Collijns, vermoedelijk tot 1912. Verkozen in maart 1906.

Griffier:

- Josse Petit, vermoedelijk tot 1896. Benoemd op 11 november 1890.
- J. De Bruyn. Benoemd op 3 september 1896.

Klerk-griffier:

- J. De Bruyn tot 1896. Benoemd op 18 maart 1890.
- F. Wilmotte, benoemd in december 1896.

Deurwaarder:

- O. Vanderkelen, vermoedelijk tot 1890.
- G. Geysseels, vermoedelijk tot 1808. Benoemd op 3 december 1890.
- A. Van Liefferinge, benoemd op 1 mei 1908.

In 1912 wordt **Emile Philippe Francis VAN DEN DAELEN** voorzitter van de werkrechtensraad. Hij was apotheker en fabrikant van farmaceutische producten. Hij is de zoon van Jacques van den Daele(n), bakker, en van Eleonore van Adorp. Hij blijft voorzitter tot zijn overlijden op 26 april 1918. Tijdens zijn ambtsperiode zag de rechtbank eruit als volgt⁸⁴:

- Voorzitter: **Emile Van den Daelen**.

- Bijzitter⁸⁵: J. De Ruyver.

- Werkrechtens:

Kamer arbeiders (a):

(w) A. D'Haenens, V. De Groote, C. Morre, J. Cruseneer.

(w) P. Jamee, E. Lercangee: plaatsvervanger.

(a) E. Bauwens, J. Motte, C. Vandeparre, I. De Mol, E. Rateau, T. Bourleau.

(a) C. Van Liefferinge, A. Vande Walle, P. Vasteels: plaatsvervanger.

⁸⁴ AROB, jg. 1913-1914, 1920.

⁸⁵ Vermoedelijk ging het hier om een 'assesseur juridique', een juridisch geschoold bijzitter.

Kamer bedienden (b):
(w) O. Vanderschueren, J. Kina.
(w) J. Borremans, plaatsvervanger.
(b) E. Vanden Berghe, T. De Bruyère.
(b) A. Aerts: plaatsvervanger.

- Griffier: J. De Bruyn.

- Deurwaarder: A. Van Liefferinge.

In het jaarboek anno 1922, slaande op het jaar 1921 staat J. DE RUYVER vermeld als voorzitter van de rechtbank. Werd na het overlijden van zijn voorganger het ambt eerst waargenomen door A. D'Haenens die wel vermeld wordt als werkrechter in het jaarboek 1920 (in dat jaarboek is er geen sprake van een voorzitter), doch niet meer in 1922? De situatie is niet duidelijk.

De ambtstermijn van De Ruyver loopt tot vermoedelijk 1927, d.w.z. tot het opdoeken van de werkrechttersraad te Geraardsbergen. Tijdens zijn ambtsperiode zag de rechtbank eruit als volgt⁸⁶:

- Voorzitter: J. De Ruyver.

- Werkrechtters:

Kamer arbeiders:

(w) V. De Groote (tot 1922), C. Morre, J. Crusener.

(w) P. Jamee, E. Lercangee: plaatsvervangers.

(a) E. Bauwens, J. Motte, V. Vandeparre, I. De Mol.

(a) C. Van Liefferinge, A. Vande Walle, P. Vasteels: plaatsvervangers.

Kamer bedienden:

(w) J. Kina (tot 1922), F. Borremans (tot 1925?).

(w) J. Borremans.

(b) T. Bruyère.

(b) F. Aerts.

- Griffier: J. De Bruyn (tot 1925, nadien honorair griffier).

- Deurwaarder : A. Van Liefferinge

Sedert 1910 hadden de Werkrechttersraden meer en meer de allure van een rechtbank, en minder van een verzoenend rechtsorgaan. De Wet van 9 juli 1926 ging verder in deze richting. Onder deze wet hebben slechts twee verkiezingen plaats gehad, namelijk in 1927 en in 1950. De **Werkrechttersraad Geraardsbergen werd afgeschaft op 26 juni 1927**; van die datum hoorde het kanton Geraardsbergen tot de bevoegdheid van de Werkrechttersraad Aalst.

⁸⁶ AROB, jg.1920, 1922-1926, 1930.

Op dat moment reeds lieten de zwakke punten in de organisatie van de sociale rechtspraak zich voelen: de veelvuldigheid, het gemis aan samenhang en eenvormigheid in de bestaande rechtsprekende organen welke bevoegd waren in sociaal recht, de evolutie in de sociale zekerheid. De beslechting van sociale geschillen werd nu eens overgelaten aan de gewone rechters, dan weer aan de werkrechtshoven of aan arbeidsrechtelijke commissies, of nog aan administratieve rechtscolleges. Kortom het geheel was zeer ingewikkeld en onsamenhangend geworden wat duidelijk de noodzaak tot hervorming illustreerde.

Bij Wet van 10 oktober 1967, welke in werking trad op 1 november 1970, werd in elk van de 26 arrondissementen een Arbeidsrechtbank opgericht zoals wij die vandaag kennen en die feitelijk als een modernisering mag worden gezien van de Werkrechtshoven, en voor hoger beroep meerdere Arbeidshoven. Maar dit verhaal valt buiten het bestek van deze bijdrage. Terloops weze toch vermeld dat het kanton Geraardsbergen sinds 1970 behoort tot het bevoegdheidsgebied van de Arbeidsrechtbank Oudenaarde (afdeling Zottegem), en dat de eerste voorzitter van deze rechtbank een oud Geraardsbergenaar was, met name de heer Willy Van den Berghe⁸⁷.

(Wordt vervolgd)

M. VAN TRIMPONT

CORRIGENDUM

In deel 2 van de artikelenreeks "Het gerecht in het kanton Geraardsbergen tijdens de burgermaatschappij", verschenen in vorig nummer (nr.164), blz.19, 1e alinea:

- Er staat: Op 7 juni wordt Auguste de Portemont bij beslissing...
- Er had moeten staan: Op 7 juni 1879 wordt Auguste de Portemont bij beslissing...

⁸⁷ Benoemd bij K.B. van 21 mei 1970. Is sedert een paar jaren met pensioen.